

ניתוח קרב

לקחים לדרג המחלקה והפלוגה בהתבסס על קרב ראמיה בלבנון

קליטת אמצעי לחימה חדשים, הטמעת טכנולוגיות ואמצעים חדישים ותהליכים אחרים, המתבצעים כפעולה דחופה מיידית בעקבות חשיפת הזנחת צבא היבשה בשנים האחרונות, הם מבורכים, אך יש בהם הסחת הדעת מהעיקר אל הטפל. על צה"ל ומפקדיו בכל הדרגים לעסוק בעיקר בחזרה ליסודות המקצוע ובחיזוקם, כדי שלקחי המלחמה הבאה יהיו טובים יותר

מבט מפאתיה המערביים של ראמיה על הכפר ואזור הקרב. עקב אילוצים פיקודיים של פצ"ן, נאלץ הגדוד לתקוף את הכפר מהממד הרחב, מדרום, במדרון קדמי וחשוף, במעבר שנפרץ כ-30 שעות קודם לכן. צילום: רס"ם אבירן

העיסוק בצה"ל באימון ובתרגול נסיגה. הדבר נעשה בין השאר בגלל המשמעות השליליות המיוחסות לכך, אך בכל זאת מדובר באחת מצורות הקרב העיקריות, כזאת שבאופן טבעי הופעלה בצה"ל בכל המערכות - מהקסטל, שבו נקבעה האמרה "הטוראים יסוגו והמפקדים יחפו", וברוב מלחמות ישראל מאז. יתר על כן, נסיגה היא חלק בלתי נפרד מצורת הקרב פשיטה, שכמעט לא יושמה בחיל הרגלים בשנים האחרונות (פרט ליו"ש) אשר אינה דוגמה מייצגת) כחלק מתהליך רחב יותר של הזנחת צבא היבשה ותעדופו הנמוך, עד המלחמה הנוכחית שבה חזרה להיות מופעלת. העלאת הלקחים הבולטים על הכתב נעשית מתוך תקווה שמעט דיו יחסוך הרבה דם.

ראשונים מעבר לגב"ל

ככוח הראשון בשטח וכמיועד להיות נייח בשלב הלחימה הראשון, יכולנו לבחור את המיקום הכי פחות גרוע. למרות השטח החשוף והסבך הממוקש בקרבת הגב"ל, הצלחנו לאתר מעט מחסות: קפלי קרקע קטנים ואבנים גדולות, ולמרות הקושי בפו"ש בלילה חשוך מעננים בסביבה רועשת של כיפת רתק, הקפדנו על שמירת מרווחים רבים ככל הניתן בין כוחות המשנה השונים ובתוכם. באותו לילה חזבאללה ירה טילי נ"ט רבים, חלקם פגעו קרוב מאוד לכוח שלנו, עד כדי מטרים בודדים, אך רק אחד כוון אל כוח הרתק. זאת

בליל 13/12 באוקטובר 2024, מוצאי יום הכיפורים, יצא צק"ג 9220 "בית חורון" של חטיבה 6 "עציוני", בשילוב פלוגה מגדוד 53 של חטיבה 188 וכוחות הנדסה, לכיבוש הכפר ראמיה בדרום לבנון. זאת הייתה הכניסה השנייה של הגדוד ללבנון במסגרת מבצע "חצי הצפון", לאחר שפעל במרחב מארון א-ראס-השקד כחטיבת המילואים הראשונה בלבנון מאז 2006.

עקב אילוצים פיקודיים של פצ"ן, נאלץ הגדוד לתקוף את הכפר מהממד הרחב, מדרום, במדרון קדמי וחשוף, במעבר שנפרץ כ-30 שעות קודם לכן. מייד לאחר חציית הגב"ל נקלע הגדוד למארב מרחבי של חזבאללה, היחיד מסוגו במלחמה, ובמהלכו ספג טילי נ"ט ופצמ"רים רבים. עקב ריבוי הנפגעים (28 פצועים) ולנוכח ידיעת זהב מודיעינית המתריעה מפני מארב נוסף של זירת מטענים ומחבלים בטווח הקרוב, הגדוד חילץ עצמו לאחור תוך חיסול מחבלים רבים.

בקרב הובלתי כוח רתק שהורכב ממחלקה 3 וחפ"ק סמ"פ של פלוגה ג', שהתמקם ראשון לאחר חציית הגב"ל. מאמר זה בא לנתח את הקרב מנקודת מבטי ומתייחס לדרג המחלקה-פלוגה בלבד. הלקחים שיוצגו להלן לא יפתיעו בוגרי קורס פיקודי קרב. עם זאת, לעיתים רבות הם לא מיושמים בפעילות מבצעית, גורמים לנפגעים ופוגעים בעמידה במשימה.

מלבד השינוי בחוויות הלחימה האישיות ובלקחים המקצועיים הנובעים ממנה, זו הזדמנות להפנות את תשומת הלב להיעדר

רס"ן (מיל') עורד, סמ"פ רובאית ג', גדוד 9220 "בית חורון", חטיבה 6 "עציוני"

חשוף, נשלט ושנוסף על היעדר המחסות מתחיל להיות צפוף עם הכניסה של פלוגה א'. שיח מפקדים פשוט והמודיעין הקרבי הטקטי הבסיסי ביותר, יחד עם גמישות מחשבתית לקבל המלצות המנוגדות למה שרצינו לבצע, מנעו כניסת כוח נוסף לשטח ההשמדה עם כל הכרוך בזה.

פלוגה א' חצתה את המכשול, ומייד לאחר מכן חטפה את הנ"ט הראשון בחפ"ק סמ"פ שסגר את הכוח, והוכרז האר"ן (אירוע רב-נפגעים) הראשון בקרב. על הנ"ט ידעתי עוד לפני שפגע, לא כל שכן לפני שהועברו ידיעות בקשר, בזכות תצפיתן הטילים שלנו, רס"ם אבירן מהחפ"ק, לוחם ומפקד ותיק, אשר מילא תפקיד שנשכח בחי"ר אחרי ימי רצועת הבטחון וחזר בגרסה מעודכנת של תצפיתן שמייס אל מול איום הכטב"מים. עניין פשוט לכאורה ומיקרו-טקטי, אך חשוב בשל מיקומנו והתצפית הטובה שהייתה לנו, לעיתים יותר מגורמי מעטפת, שזויות הראייה שלהם הייתה מוגבלת בגלל מכשול "אבן משתלבת", או שקיבלו צי"חים רחבים מאוד. רס"ם אבירן זיהה את מרבית הטילים שנורו לעבר הגדוד ואת מקורות הירי, ולו באופן כללי, זיהוי שאפשר לי להכריז בקשר הגדודי שנכנסנו למארב ולסייע לגדוד ביצירת תמונת מצב אויב ובהכוונת סיוע האש והעשן. כך הפכנו למכפיל כוח גדודי. מקרה זה ממחיש כי כל כוח עלול למצוא עצמו בנקודה מכרעת בשדה הקרב, בוודאי כוח שלא נערך לכך, ולפיכך נדרשת יוזמה.

נסיגה והחלטות קשות

שהינו בעמדות ממוקי ועד קולה כארבע שעות, שבמהלכן ספגנו טילי נ"ט רבים מכיוונים שונים. האש שייצרנו הייתה

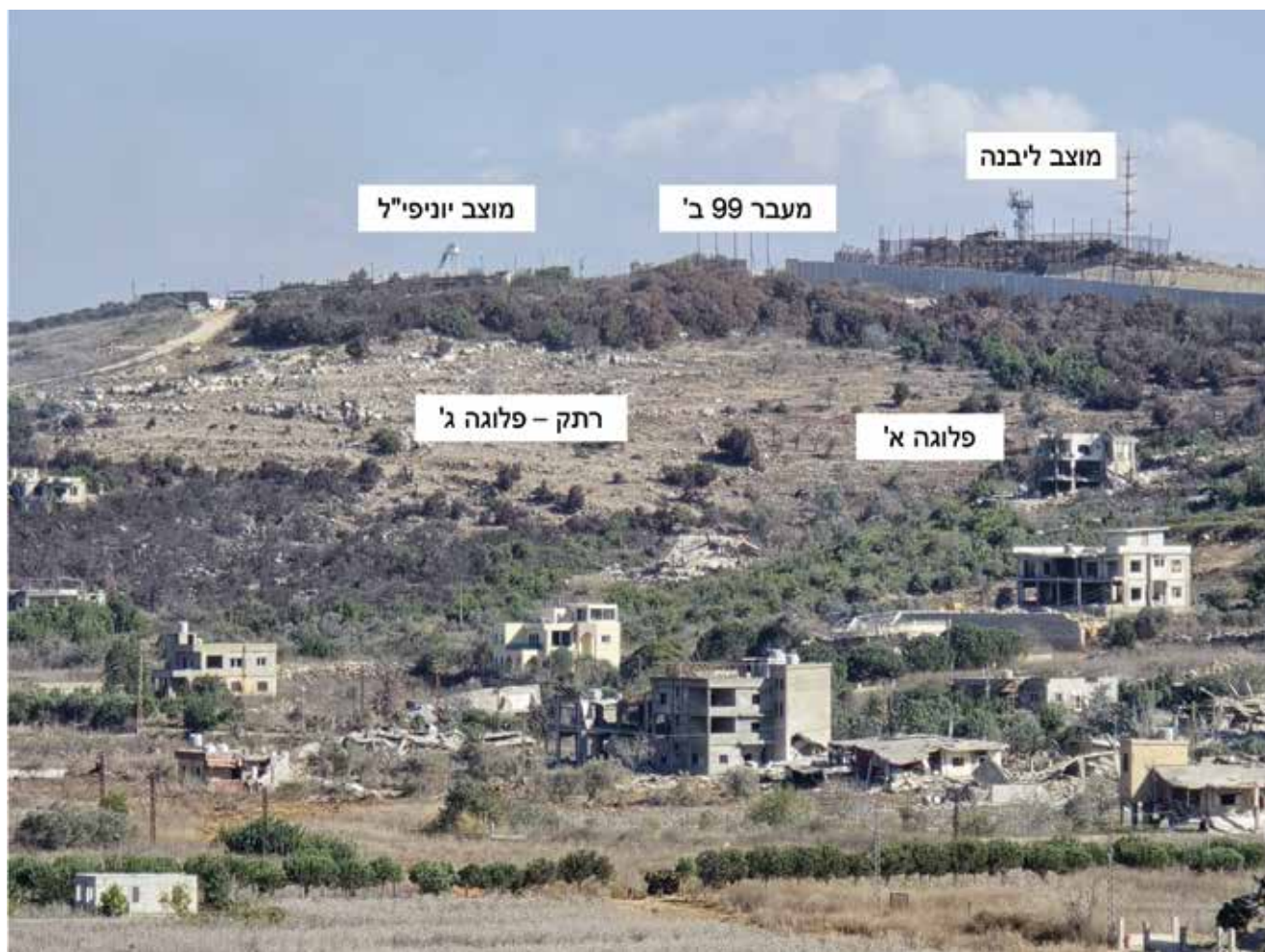
למרות האש הרבה שייצרנו ותשומת הלב הרבה שמשכנו. פרט למזל, אין ספק כי הפריסה המחושבת של הכוח הפכו אותנו למטרה כדאית פחות בעיני האויב, וכן ההקפדה על השימוש במחסות מנעה נפגעים מהנ"ט היחיד שפגע בנו. פה טמון למעשה הלקח הראשון: חשיבות ההקפדה על חיילות פרט ועל היסודות שלנו כלוחמים.

שיח מפקדים פשוט והמודיעין הקרבי הטקטי הבסיסי ביותר, יחד עם גמישות מחשבתית לקבל המלצות המנוגדות למה שרצינו לבצע, מנעו כניסת כוח נוסף לשטח ההשמדה עם כל הכרוך בזה

לאחר שהתמקמנו, החלה לנוע פלוגה א', שהייתה מיועדת לצאת להתקפה באיגוף אל לב הכפר. מייד לאחר מכן עלה מולי בקשר מ"מ 1 שלנו, סרן זהר, אמר שלוחצים עליו "לגנוב קדימה" בגלל עיכובי לו"ז ולצאת בעקב של פלוגה א', ועל כן ביקש רמ"ם (רואה, מעריך, ממליץ) ממני. הסברתי לו שהשטח

מרשם הקרב. מייד לאחר חציית הגב"ל נקלע הגדוד למארב מרחבי של חזבאללה, היחיד מסוגו במלחמה, ובמהלכו ספג טילי נ"ט ופצמ"רים רבים. צילום לוויין: גוגל

מבט מראמיה אל אזור הקרב. האויב ירה עלינו נ"טים ארוכי טווח, ופרט לתצפית שסיפקנו, שלא דרשה כוח גדול, האמצעי ארוך הטווח היחיד שעמד לרשותנו היה מקל"ר, בעודנו חשופים בשטח ההשמדה. צילום: רס"ם אבירן

העברתי רמ"ם למג"ד וביקשתי להכניס את הכוח שלי בעקב של פלוגה א' ולצאת איתם להתקפה, או לחזור עם הכוח לפלוגה שלי.

אחד מיתרונותיו המובהקים של כוח המילואים הוא הגמישות המחשבתית, היוזמה והיכולת להציע לפיקוד רעיונות שאינם שגורתיים, המוכיחים את עצמם לא אחת כפתרונות יצירתיים

המג"ד דחה את ההמלצות שלי והורה לנו להישאר במקום. באותו רגע לא הצלחתי למצוא היגיון בפקודה, אבל מאופן דבריו הבנתי שיש לה תכלית. רק לאחר מספר ימים התברר לי שהמג"ד קיבל מודיעין בזמן אמת על כך שפלוגה א' נמצאת בקרבת זירת מטענים ושכוח חזבאללה אורב לה. בדיעבד, האש שייצרנו סייעה, ללא ידיעתנו, למנוע מהאיום להתממש ומנעה אירוע מורכב הרבה יותר.

אחד מיתרונותיו המובהקים של כוח המילואים הוא הגמישות המחשבתית, היוזמה והיכולת להציע לפיקוד רעיונות שאינם

באופן טבעי לא רציפה. בחלק ניכר מהזמן הפעלנו וילונות (מיסוך עשן) שהגבילו את הראות לאפס, וטווחי ההעסקה היו ארוכים מאוד, כאלה בהם מרבית הלוחמים לא אפקטיביים וכבכל בלחימה יש לא מעט זמנים מתים. המ"מ שהיה בכוח, סרן יהונתן, הקפיד להזרים כל העת מידע ללוחמים ולעבוד על תרגולות - חלוקת מטרות, ג"ג, נוהל ערפל כשהופעלו וילונות. הוא עבר בין החוליות השונות, בדק שהכול תקין ותיקן ליקויים. פעולתו לא רק שיפרה את תפקוד הלוחמים במהלך הלחימה, אלא אף עזרה להם לעבד את החוויה לאחר מכן. ההקפדה על הפרטים והמאמץ לשמור על תחושת המשמעות של הלוחמים מנעו תחושת חוסר אונים, חיזקו את ביטחונם בפיקוד ותרמו לחוסנם הנפשי - גורמים מכריעים בהתמודדות עם לחימה מורכבת. חשיבותם של אלה התבררה בשיחות העיבוד מיד לאחר הקרב ובתום הסבב.

עם זאת, לאחר שפגע הנ"ט השלישי התעורר בי ספק לגבי מידת התרומה שלנו לקרב הגדודי לעומת הסיכון שבהפיכתנו לנטל. האויב ירה עלינו נ"טים ארוכי טווח, ופרט לתצפית שסיפקנו, שלא דרשה כוח גדול, האמצעי ארוך הטווח היחיד שעמד לרשותנו היה מקל"ר, בעודנו חשופים בשטח ההשמדה.

שגרתיים, המוכיחים את עצמם לא אחת כפתרונות יצירתיים. עם זאת, אין בכך כדי לפגוע במשמעת הצבאית-מבצעית היסודית. יש לבצע פקודות (למעט כאשר דגל שחור מתנוסס מעליהן) גם כאשר נדמה לנו כי אנו יודעים טוב יותר, ובוודאי במהלך קרב.

במהלך הקרב הופעלו כמויות אש עצומות במרחב לסייע לגדוד - עשרות תקיפות אוויריות ומאות פגזי ארטילריה ומרגמות. יש לשער שתקיפות אלה הסירו לא מעט אימים, כולל כאלה שבכלל לא התממשו, אך עם זאת גורם הסייע העיקרי עבורנו היה דווקא העשן. לאחר כל פגיעת נ"ט, כשבקשר דיברו על הכוונת אש, דרשתי שידאגו קודם כול לווילונות. המשוואה בשטח הייתה ברורה: כשהיה עשן - לא היו טילים, כשהעשן התפוגג - חטפנו. בצה"ל, כאנשי חי"ר לפחות, הורגלנו לחשוב על מיסוך עשן רק כתגובה הגנתית לירי, בעוד פעולה זו צריכה להיות יוזמה כדי לא להיקלע לירי בעת תנועה, כמובן באופן מאוזן המונע חשיפה. אין לי ספק שאילו הפעלנו בשלב המקדים וילונות, ולא רק אש, היינו מצליחים לחצות את שטח ההשמדה בבטחה ולעמוד במשימתנו המקורית.

לאחר כמה שעות של לחימה וטילים, ולאחר שהגדוד ספג 3 אר"נים וכ-25 פצועים בלי שהושגה התקדמות ניכרת בשטח, הוחלט לסגת. אף שכלוחמים ומפקדים בצה"ל אנו נוטים לחשוב באופן התקפי, וטוב שכך, המחיר של גישה זו הוא היעדר אימון ותרגול נסיגה, שהיא צורת קרב עיקרית שלעיתים נדרשים לה. ריצה עם אלונקה שעליה פצוע מדומה לנקודת תחילת תרגיל רחוקה מלהיות תרגול של נסיגה כצורת קרב. בעקבות כך ובצירוף החיכוך עם האויב והפצועים הרבים, התערערו העקרונות שיישמו בהצלחה בזמן ההתקדמות.

כלוחמים ומפקדים בצה"ל אנו נוטים לחשוב באופן התקפי, וטוב שכך, המחיר של גישה זו הוא היעדר אימון ותרגול נסיגה, שהיא צורת קרב עיקרית שלעיתים נדרשים לה. ריצה עם אלונקה שעליה פצוע מדומה לנקודת תחילת תרגיל רחוקה מלהיות תרגול של נסיגה כצורת קרב

כשהחלה הנסיגה הגדודית לא היה לשום גורם גדודי קשב לכוח שלי, דבר מובן לנוכח ריבוי הפצועים, משימות הפינוי והמצב הכאוטי הכללי. לא הצלחתי לשוחח עם אף גורם בקשר הגדודי, והשחר שהחל לעלות החמיר את המצב. אף שהורגלנו לחשוב על יוזמה כפעולה התקפית, היא חיונית לא פחות בעת נסיגה. המתנה לפקודה, שספק אם הייתה מגיעה, הייתה הופכת אותנו לתורפה.

יצרתי לעצמי תמונת מצב ממעט המידע שעמד לרשותי: הפצועים ושאר הגדוד בשלבי פינוי אחרונים אל מעבר לגב"ל, מחלקת שריון נכנסה לחיפוי קרוב ולמעשה חיפוינו בעיקר על עצמנו בשלב זה. אור היום שהתקרב איים לחשוף אותנו עוד יותר לאויב, מה שהיה מוביל בהכרח לנפגעים בכוח שלי, הופך אותנו לנטל על הגדוד ומסבך עוד יותר את הקרב. בדידות המפקד מעולם לא הייתה ברורה לי כמו בעת שקיבלתי החלטה לקפל את הכוח עצמאית אל מעבר למכשול.

ניסינו לתזמן ולוון אחרון שיחפה על נסיגתנו, אבל התחמושת אזלה. נאלצנו להשתמש ברימוני יד ללא מיסוך מספק.

התקדמנו עם הציוד במהירות חזרה, מהירות שגרמה לבלבול בצמדי הברזל וקושי ביצירת "ירוק בעיניים" (וידוא שכלל הלוחמים והציוד נמצאים ותקינים) עד כדי חשש שמישהו מהכוח נפצע בנסיגה ונשאר מאחור, חשש שהוסר לאחר דקות ארוכות מאוד. היעדר התכנון והיערכות לאפשרות של נסיגה יצר חוסר בהירות באשר ליעד שאחרי חציית הגב"ל, והצטופפות הכוחות אשר תחת מטר הפצמ"רים גרמה לפצועים נוספים במהלך הנסיגה חזרה לשטח הכינוס.

הלך האחרון שברצוני לציין הוא החשיבות שבערכי הרעות והמקצועיות במיוחד. בזכות אומץ ליבם ובקיאותם במקצוע טיפלו הלוחמים, המפקדים וצוותי הרפואה של הגדוד בפצועים, הגנו עליהם, פינו אותם לאחר במהירות והצילו חיים רבים. די להסתכל על הנפגעים הרבים, 28 במספר, אל מול אפס ההרוגים כדי להבין זאת. הדבר נכון שבעתים לגבי חברינו לצק"ג מהשריון וההנדסה אשר קפצו לתוך התופת כדי לסייע לחלץ אנשים שהם בכלל לא מכירים, וכמובן לאנשי סיוע האש שחיפו עלינו ללא הרף במהלך כל הלחימה, ועל כן תודתנו נתונה להם.

יצרתי לעצמי תמונת מצב מעט המידע שעמד לרשותי: הפצועים ושאר הגדוד בשלבי פינוי אחרונים אל מעבר לגב"ל, מחלקת שריון נכנסה לחיפוי קרוב ולמעשה חיפוינו בעיקר על עצמנו בשלב זה. אור היום שהתקרב איים לחשוף אותנו עוד יותר לאויב, מה שהיה מוביל בהכרח לנפגעים בכוח שלי, הופך אותנו לנטל על הגדוד ומסבך עוד יותר את הקרב

לאחר יום של התארגנות והיערכות מחדש, שב הגדוד וכבש את כפר ראמיה. עד תום הלחימה טיהר הגדוד חלקים נרחבים מהכפר ואת השס"ם (שטחים סבוכים מבוצרים) המשויך לו, שמחבלי חזבאללה ירו ממנו נ"ט ליב"א בהר מירון ונערכו לכיבוש מרחבי זרעית ושתולה. במהלך שלב טיהור השס"ם ספג הצק"ג כ-10 פצועים נוספים מירי שני טילי אלמס.

סיכום

בתור לוחם חוויתי את תחושת הכישלון של מלחמת לבנון השנייה, ובתפקידי כמפקד צעיר - את מלאכת הפקת לקחיה, שהתמקדה בצורך לחזור ליסודות. כמעט עשרים שנה אחרי, אנחנו ניצבים שוב באותה נקודה.

קליטת אמצעי לחימה חדשים, הטמעת טכנולוגיות ואמצעים חדישים ותהליכים אחרים, המתבצעים כפעולה דחופה ומיידיית בעקבות חשיפת הזנחת צבא היבשה בשנים האחרונות, הם מבורכים כמובן, אך יש בהם גם סיכון ממשי של הסחת הדעת מהעיקר אל הטפל. על צה"ל ומפקדיו בכל הדרגים לעסוק בעיקר בחזרה ליסודות המקצוע ובחיוזוקם, כדי שלקחי המלחמה הבאה יהיו טובים יותר.

